

Édes Anna — Újvidékről

Két dolog — kissé ellentétes — hatása alól nem tudtam kivonni magamat az újvidéki színház magyar tagozatának *Édes Anna*-előadásán. Az egyik, hogy 1989-ben, már a rendező, *Harag György* halála után, életemben először láthattam rendezését, mely lidérces hangulatával, szürrealisztikus vízióival eleven hatást gyakorolt rám, a másik a társulat kevésbé sikeres igyekezete, hogy immár a rendező kohéziós jelenléte nélkül életet lehessen a színpadi cselekvésekre. Az 1983-as bemutató felújításakor a színészeknek nagyon nehéz a dolguk: *Harag György* szellemét megidézve emlékeiből, az átélt élményekből és hangulatokból kell táplálkozniuk, mert a rendezés nem ad számukra más fogódzót a lélektanin kívül.

A rendező Kosztolányi regényének adaptálásakor figyelmen kívül hagyta a klasszikus dramaturgiai szabályokat, nem színművet készített, hanem a súlyos lélektani rejtelmeket erősítette fel az illusztratív jelleggel megjelölt cselekményfolyamban. Az *Édes Anna* külön, nyomasztó, irrealisztikus belső világát sajátos színpadi eszközökkel idézte meg. A félhomályban „úszó” színpadon a realisztikus cselekvéseket átszövik a nyugtalan, feszült belső csendek, álomszerű történések. Furcsán lebegvő, lassúvá válik minden mozzanat vagy cselekvéssor. Szinte észrevétlenül telik az idő, s máris ott vagyunk a csúcsponton: a gyilkosságnál. S ezt mégsem nevezhetjük dramaturgiai csúcspontnak, mert a második rész története ugyanolyan tömpe éllel zajlik, mint az első rész epikus zsongása. Nincs egyetlen fölösleges mozzanat sem. A színészek pontosan kiszámított irányokban „helyeződnek” a jelenetekbe.

Ezzel magyarázható az is, hogy a rendező nem tulajdonít jelentőséget *Vizy Kornél* halálának (Anna csak *Vizy*-nével őli meg a darabban), s a többi szereplőnek sem. Az ügyvéd, az ügyvédné, az orvosné nem csehovi súlyú alakok, hanem egy züllött, romlott világ jelképei, akikről Anna valóban „fizikailag undorodhat”. A víziókban felcserélhető szerepek: az ügyvédné, orvosné, *Vizy*-né hármának „cselekedő padra” kerülése ugyanúgy pontos kompozíció, mint az úri társasági élet ordenáré, drasztikus kifordítása a cseledek dorbézolásában. A bírósági tárgyalás színvallásai is hallatlanul erős ellentétek — lennének, de sajnos, azt kell mondani, hogy a megidézett játékok sokszor hiányzott a színészek lelke, a szituációk színészileg nem töltődtek fel (nem egyszer „másolásnak” tűnt a játék). A lélektani hatás szempontjából kulcsfiguraként jelenlevő *Patikárius János* (*Verczel Valentin*) és *Viznyé (Romhányi Ibi)* az előadás folyamán egyszer sem lehettek volna erőteljesek. Néhol üresen kongó deklamálásokba, uram bocsá!-ripacs felhangokba is ütköztünk, kivéve a teljesen őszintén és sallangmentesen játszó *Rövid Eleonóra* *Édes Anná*ját.

A színház tényleg kegyetlen. Nagyszerű, felejthetetlenek hitt rendezések felejtődnek el igazságtalanul ebben a világban. Az újvidékieknek ez a gesztusa, amely továbbélteti e nagyszerű rendező példa értékű munkáját, mégis, több mint megható.

Nagy Márta

Egy hiteles könyv: a Kánon

Annus József új regénye

Időnként úrrá lesz az olvasón az a csalóka érzés, hogy történelmi regényt tart a kezében. Mostani mindennapjainkból annyira abszurdnak tetszik mindaz, ami a Kánon hőseit körülveszi, hogy az egész történetet a szereplővel együtt, mindenestül — talán önvédelmi reflexből — hajlunk a múltba utalni. Volt, elmúlt, vége, pont.

A Kádár-korszak első éveiben vagyunk, megint egy több-kevesebb sikerrel álcázott erőszak áldozata a falu, rohamléptekkel halad „a mezőgazdaság szocialista átszervezése”. A kerek és szomorú történet hősei pótdíjjal a faluba telepített tanárok (B terület). „Lámpások”, tele jobbító hittel, ifjú heves elszánnással: úgy gondolják, rajtuk múlik „a szocialista világ” ragyogjon a kies hazában, rajtuk múlik „a szocialista” az értékek mentén szerveződő „szocialista jövő”. Erre tanították őket. Tragikus vétségük, hogy elhitték. A valóságos élet nem értékekből, hanem akarnokok hazugságaiból épül. A Kánon hősei törvényszerűen e hazugság-falaknak ütköznek.

A rendszerváltás lendületében hajlanánk, bár végérvényesen a múltunknak tekinteni utóbbi tíz, húsz, harminc évünket — nem megy. Nemesak az eleven sebek miatt. Hanem, mert a falak — még megvannak.

Annus József 1986–87-ben írta a most megjelent, az '50-es, '60-as évek fordulóján játszódó regényt. Hogyne emlékeznénk: 1986 a Tiszatáj betiltásának éve. A folyóirat „poéta adminisztrátorát”, irodalmat szolgáló szerkesztőjét egyik percről a másikra kiteszik

az állásából egy hazugságokból épített világ akarnokai. Akárcsak a regényhőst, a művelt, becsületet, ember-séges énektanárt az aktuálpolitika szolgálatába szegődött cinikus, puhatestű járási (városi, megyei) minikirályok. Valahai intellektusát a disznóhizlalásba és a kocsmái gőzökbe ölte. Az iskolaigazgató; jól ismeri kollégáját, de szétjárja a karját — és menti magát. A kórkép oly annyira nem történelmi és tegnapi, annyira jelenidejű, hogy az — demokrácia-reményes, felejtésre hajló 1989-es napjainkban — háborzongató.

Az író kérdése nem az indulatos, heves, lázadásra buzdító, fenyegető „meddig tűrjük ezt?”; hanem higgadt, a tények számbavételét indukáló, a rációt tétellező, az újabb cél végett oknyomozó: miért? Gondoljunk végig, hogyan jutottunk ide! — szólít föl Annus, még mindig azzal az emberszabású optimizmussal, amelyben ott ragyog a régi, megingathatatlan hit: az ember ember szeret(ne) lenni leginkább: értékmentő és -teremtő. Melyikünk — hol. Arról szól a Kánon című regény, hogy üdítő és egyben életmentő lenne, ha mi, e jelenkori abszurd belső sérüléseket lábón átvészelt szereplői, több generáció tagjai, végre azok lehetnénk, akik — és amik. A tanár: tanár, a színész: színész, a politikus: politikus; a szerkesztő: szerkesztő; az orvos: orvos; az értelmiségi: értelmiségi. Az érték — az, s a nem érték — úgyszintén.

A krumpliceves meg — krumpliceves, mondta az Öreg, s rohogtunk keserve-

MTESZ — tisztújítás előtt

Tegnap, pénteken délelőtt a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége fórumot tartott a technika házában. Jövőre kerül sor az MTESZ tisztújító közgyűlésre. Most, első alkalommal Szegeden került sor a műszaki egyesület megújulásának előkészítésére. A résztvevők megtárgyalták a szervezet jövőbeni működésére vonatkozó legfontosabb kérdéseket, ajánlásokat tettek a szervezeti felépítés megreformálására. Az 1990 októberében sorra kerülő országos tisztújító közgyűlés előtt első alkalommal most tárgyalták meg a szövetség jövőjét érintő kérdéseket. December elején a Szegeden elhangzott javaslatokat az országos elnökség is megtárgyalja.

A téltre készülnek

A közelebbi téllel kapcsolatos teendőket összegezték tegnap Szegeden, a MÁV-igazgatóság területéhez tartozó nagyobb szolgálati helyek vezetői. A résztvevők elmondották: a téli forgalommal kapcsolatos előkészületeket már megtették. Felkészülésük során gondoskodnak a vasút alaptevékenységének, a személyes és áruszállítás zavartalan végzésének biztosításáról. A következő hetekben, hónapokban kiemelt figyelmet fordítanak az utazóközönség kiszolgálására, a pályaudvari várótermek és vonatok fűtésére, valamint a hóakadályok miatt feltartóztatott személyszállító vonatok utasainak ellátására és célba juttatására. Áruszállítás vonatkozásában elsőbbséget élveznek majd az energiahordozók és a lakosság ellátását szolgáló áruk fuvarozása.

Elterelt pusztaszeri birkák

„Ne csináljanak belőle ügyet...”

No, ezt aztán nem merik megírni! — mondja a pusztaszeri ember. S annyi igaz van: röpke ideig valóban úgy tetszik, hogy nem jut papírhoz az eset. Na, nem a magunk gyávasága, hanem a kárvallott félelme miatt. Hogy mitől fél?

„A meglopott ember fél, s nem beszél!”

— Jaj, ne bántsanak minket, nem mondhatok semmit — mondja az otthon talált asszony érdeklődésünkre. — Megmondták, hogy ne tegyük az újságba! — *Ki mondta?* — *Azt se mondhatom meg.* Ha elmondom, az én fiamat agyonverik — és el-sírja magát. — Keressék meg a fiamat, ha ő elmondja, ő dolga — mondja könnyein keresztül. — De higgyék el, baj lesz belőle. Nem járunk sokkal jobban a fiúval sem, bár könnyen megtaláljuk a majorban.

— *Azt hallottuk, eltűnt 25 birka...*

— Jól hallották, de tölem nem is hallanak többet.

Nem is jutunk ötről hatra: a meglopott ember fél, s nem beszél. Majd elmondja más, hogy mi történt, mondom, „az már engem nem érdekel” — kapom a választ.

Bandukolunk kollégámmal a falu közepén, s aztán egy kisteherautó sofőrjét szólítjuk meg: *hallott-e a birkalopásról?* Hallott bizony, a faluban mindenki beszél, de hogy pontosan hogy volt — ki tudja.

— Fene abba az oroszba, jött volna még kicsit árabb, vitte volna az én disznómat — tréfálkozik friss ismerősünk.

— *S ha elviszi?*
— Fizetne a biztosító.
— *Nincs piaca a disznónak?*

— Van, de mennyivel egyszerűbb volna úgy — s harsog az utcán a széles nevetése. Tán ennek is köszönhetjük a szerencsénket: idősebb férfi csatlakozik a társasághoz.

Elmondom én, mi történt!
— En vagyok a kéményseprő, nem ismertek meg? — kérdi. A második kérdés már a miénk, s a válasz megnyugtató: „elmondom én nektek, mi történt!”

A szomszédos házban kapunk helyet, és Czombos Gábor bátyánkból már ömlik is a szó. Azért meg-előtte megkérde: nem lesz ebből baj? *Mondjuk: mi lenne?*

— Akkor jó. Mert a múlt rendszerbe se lett semmi baja a komának, ha nem lé-

pett be a téeszbe. Csak egy este odament három koma, és jól elverte... De most már nyugdíjas vagyok, most már mindent lehet. Szóval az ügy volt, hogy még májusban bement egy autó az egyik tanyához. Ott elakadt, ezért leszaggatták a kerítést, azt tették a kerék alá, úgy indultak tovább, és elvittek a tanyából három birkát. Most aztán a Sándortól is elvittek három birglit, meg egy hét múlva 22-t. Megy ki, látja, szabadon a disznók. Hát a disznóól pántjával tépték ki a másik ajtót. Ebből már nagy baj lett. De nyom először nem volt, mert a tolvaj az autója mögé kötött egy nagy ágat, és az pont jól törölte a nyomokat. Amikor a kereszt-nél fordultak, az autó eleje bement az árok szélére, aztán visszatolatott, de ekkor leszakadt a kötél. Mentek tovább, míg az orosz lőtér-nél le nem pakoltak. A Sándor viszont a kereszt-nél megtalálta a kötelet meg a faágat — s rögtön kihívta a rendőrséget. Azok megnéz-ték, mindjárt mondták: ez katonai kötél. Kocsiba ültek, mentek a magyar alakulat-hoz, ott a parancsnok mon-dta, náluk olyan kötél nincs, náluk olyan autó, aminek a nyomát találták — nincs, menjenek az oroszokhoz.

Amúgy is azok szoktak itt lopni. Na, mennek a lőtér-hez, egy erdő van mellette, vágják át rajta. Egyszer találunk egy kötél-darabot fá-val, hát látszik, hogy annak a darabja, mit amott találtak. Tovább mennek, mondják a Sanyinak: Né mán, itt a birkaszar. Na megtalálták azt is, ahol lepakolták a birkát. Ott aztán senkit nem találtak, mer kivonulás volt. Azért járkáltak ott, egyszer csak szólnak a Sanyinak: ott legettetik a birkát. O meg nagyon el se akarta hinni. Aztán előke-rült egy parancsnokféle is, mondták neki, mi járatban, hát az elsápadt. Meg nem szólt magyarul, pedig máskor, ha megered a nyel-ve, jobban beszél magyarul, mint mi. Telefon Szegedre, tolmács jött, megbeszéltek a dolgot, tán három híján megvoltak a birkák. A ruszki meg nyúlt a zsebbe: mit kérsz? Kifizetem a ká-rod, aztán többet egy szót se, végeztünk. Ott mindjárt kifizetett 12 ezret, később még ugyanannyit. Persze, a rendőrök mondták: ezzel nincs vége. De már az erdő-ben ott várakozott egy koci utánfutóval, úgyhogy ha egy órával később mennek, úgy lehet, már csak a birkaszart találják. Szerintem, aki a jószágot ellopta, meg-nézheti magát. Régebben vitték Afganisztánba az ilyen, most oda már nem mennek, de jól nem jár, az

A beszámoló végighallgatósa után csak ennyit kérdeztem: — *Gábor bátyám, maga nem félt ezt elmondani?*

— En mitől félnék? — mondja. — En voltam orosz fogságba, annál rosszabb tán már nem gyün, azt meg kibírtuk...

A rendőrséggel kapcsolatos részleteket már Kisteleken pontosítja Szűcs István zászlós, őrsparancsnok-helyettes.

— Kijött a laktanya parancsnoka, mondta, kiféjt minden kárt, ne csináljunk ügyet belőle. Megmondtuk, hogy a kártérítés enyhítő körülmény a bíróság előtt, de meg nem történte nem tehetjük a dolgot.

— *Mit gondol, honnan tudták, hogy épp abban a tanyában találhatnak birkát?*

— Arrafelé van a vonulási irányuk. A forgalom-irányítóknak van idejük figyelni a környéket. De sok magyarral is jóban vannak, nem kizárt, hogy tőlük hallották. A birka most kurrens cikk lett, s amióta autót vehetnek a szovjet katonák, bele vannak bolondulva a gépkocsikba — meglehet, arra kellett volna a pénz.

Több mint százezer

— *Mekkora értéket képviselnek az ellopott birkák?*
— Durván 116 ezer forintot.

A nyomozás konkrét része tulajdonképpen ezután történik. A rendőrség az ügynevezett „halaszthatatlan nyomozási cselekmények” végzi, a többi a katonai ügyészség dolga. Papp János, a szegedi ügyészség vezetője a konkrét elkövetők személyéről még nem tudott tájékoztatást adni. A szokásoknak megfelelően az eljárás után döntenek arról, áttesz-e a szovjet hatáskörbe az itélkezés lehetősége. Megjegyezte: eddig minden ügyükben ez történt, s az a tapasztalatuk, a szovjet katonai bíróságok ítélezési gyakorlata sokkal szigorúbb a hazainál.

Az már csak az újságíró megjegyzése: korábban hasonló ügyekben sem a rendőrség, sem az ügyészség nem állt velünk szóba, amíg szovjet partnere bele nem egyezett. Márpedig legtöbbször nem egyezett bele. Papp János azt mondja: akkor sem egyezség volt ez, csak egy gyakorlat, amihez tartották magukat. Most már nem tartják.

Szerencsére — teszem hozzá. Meg azt is: remélem, a birkák tulajdonosainak nincs mitől félniük. A „kiszivárgtatás” miatti bosszúállásra ugyanis — nem lesz lehetőségük a tolvajoknak.

Balogh Tamás

SZEGEDI SZÁMÍTÁSTECHNIKAI KISSZÖVETKEZET

KERES GYAKORLOTT

K Ü L K E R E S K E D Ő T

felsőfokú angol, felsőfokú német nyelvtudással.

Szegedi Számítástechnikai Kisszövetkezet

SZEGED, BAJZA U. 2.
TELEFON: 62-26-277.

A korábban közkedvelt GÖDÖR ÉTTEREM

ismét megnyitja kapuit!

Az újonnan beindítandó II. o. vendéglátó egységünkbe felveszünk szakképzett szakács, szakképzett pultos, felelő, pénztáros munkavállalókat.

Fizetés megegyezés szerint.

Jelentkezés: JATE Irinyi Bisztró, Szeged, Április 4. útja 4., üzletvezetőnél.

Itt az nyer, aki MATT-ot kap!

Különleges sakkjátszma a Ruhapiacon. (Marx tér 17.)

A MATT magyar-amerikai vegyes vállalat teljes választékát kínálja: fehérnemű,

felsőruházat, kozmetikumok, háztartási vegyi áruk szórakoztató elektronikai termékek.

Minőséget, elérhető áron!

